

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертацію *Соболевської Світлани Олександрівни*

«Культуротворча функція українського аматорського театру

(кінець ХХ – початок ХХІ століття)»,

представленої на здобуття наукового ступеня кандидата культурології

за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури

Дисертація С. О. Соболевської «Культуротворча функція українського аматорського театру (кінець ХХ – початок ХХІ століття)» складає надзвичайно цікаве для української культури дослідження діяльності аматорських театрів в Україні у контексті змін, що відбувалися в українському культурному просторі на перетині радянської доби і часу становлення незалежної України, у період невизначеності та трансформації суспільства і кризи української ідентичності (групової та особистісної), коли з'явилась потреба у нових моделях поведінки, способі мислення, змінах світогляду у відповідності до сучасних реалій.

Актуальність обраної теми пов'язана з тим, що важливим питанням кінця ХХ – початку ХХІ століття стає оптимізація процесу формування української ідентичності, соціалізації та інкультурації особистості. Визнаючи театр як простір творення культури та стверджуючи, що аматорський театр даного періоду здатен швидко реагувати на зміни у соціумі і володіє потужним культуротворчим потенціалом, об'єднуючи колективні та індивідуальні творчі пошуки нового змісту та здійснюючи конструювання нових форм, дисертантка наголошує на тому, що для вдосконалення системи образів індивідуальної та групової ідентичності провідною стає культуротворча функція аматорського театру. Перебування сучасного українського аматорського театрального мистецтва в експериментальному стані зміщує акцент дослідження С. О. Соболевської з мистецтвознавчих проблем на культурологічне осмислення природи аматорського театру, трансформації його змісту і форм у хронотопі.

Варто зазначити, що, комплексні роботи з дослідження українського аматорського театру та його культуротворчої функції у кінці ХХ – на початку ХХІ століття відсутні, натомість наявні наукові праці, проблематика яких стосується українського аматорського театру, мають історичне або мистецтвознавче спрямування. Дисертантка зазначає, що науковий аналіз багатьох питань щодо аматорського театру з позицій культурології стикається із недостатньою розробкою методологічних і теоретичних проблем сучасного українського аматорського театру.

Дійсно беззаперечною є наукова новизна дисертації С. О. Соболевської, оскільки у роботі вперше розкрита культуротворча функція українського аматорського театру кінця ХХ – початку ХХІ століття як модератора формування української ідентичності і засобу соціалізації та інкультурації особистості, а також введена у науковий обіг періодизація розвитку українського аматорського театру радянської-пострадянської доби, в основі якої лежить уявлення про варіативність культурної парадигми через соціокультурні колізії. Важливим є уточнення дефініції поняття «аматорський театр» в його кореляції з професійним театром як неінституціональної форми театру, що поєднує непрофесійних виконавців, діючих на громадських засадах. Головна мета дослідження – з'ясувати культуротворчу функцію аматорського театру у формуванні української ідентичності, оптимізації процесу інкультурації та самоідентифікації індивіда у кінці ХХ – на початку ХХІ століття.

Дисертація С. О. Соболевської чітко структурована, поділ на розділи і підрозділи зрозумілий і не викликає заперечень. Зміст тексту дисертації характеризується цілісністю та зв'язністю викладення матеріалу. Структура дисертаційної роботи відображає розкриття основних положень, що виносяться на захист: вступ подовжують три розділи, зміст яких спрямовано на розкриття теми дисертації у логічній послідовності вирішення конкретних завдань наукової розвідки. Відповідно до кваліфікаційних вимог основний текст завершується висновками і списком використаних джерел.

Згідно до стратегії дослідження українського аматорського театру у першому розділі дисертаційного дослідження С. О. Соболевською здійснено

огляд наукової літератури з відповідної проблематики, розроблено методологію дослідження, дано визначення культуротворчій функції аматорського театру та уточнено дефініцію поняття аматорського театру в його кореляції з професійним театром. У другому і третьому розділах розкривається культуротворча роль аматорського театру як модератора формування української ідентичності на рівні групової та індивідуальної ідентичностей.

Відповідно у другому розділі досліджується динаміка розвитку українського аматорського театру, його особливості як відкритої системи, що знаходиться у мінливому соціокультурному полі, і взаємозв'язок культурної та економічної складової у діяльності аматорського театру. У контексті системного аналізу дисертанткою здійснена вдала спроба періодизації українського аматорського театру як складної системи, що саморозвивається в соціально-історичній системі координат. Періодизація підтверджена емпіричним матеріалом і дозволяє осмислити кореляцію між діяльністю аматорського театру, трансформаціями в українському соціумі та зміною його культурної парадигми.

У третьому розділі дисертантка розкриває вплив аматорського театру на процес інкультурації та самоідентифікації індивіда, наголошує на реалізації культуротворчої функції аматорського театру у формуванні обдарованої особистості, аналізує роль репертуару аматорських театрів як інструменту конструювання української ідентичності і значення фестивалів та оглядів аматорських театрів для розвитку міжкультурного діалогу. Проведений аналіз відображено у висновку, що сучасний український аматорський театр стає засобом цілеспрямованого конструювання внутрішнього простору творчої особистості, засвоєння та активного відтворення нею соціокультурного досвіду суспільства – соціальних норм, цінностей, зразків поведінки, звичаїв, культурних традицій, акумульованого у театральних формах.

Зазначене засвідчує своєчасність і перспективність дисертації С. О. Соболевської як у теоретичному плані, так і в практиці творчих пошуків. Можна констатувати, що мета дисертаційної роботи у ході здійснення дослідження досягнута, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною

працею. Чіткі і логічні висновки завершують дослідження, пропонуючи категоризацію провідних понять та практичне підтвердження основних теоретичних положень роботи. Результати дисертаційного дослідження характеризуються дійсною теоретичною і практичною значущістю.

В цілому позитивно оцінюючи дисертацію С. О. Соболевської, не можемо не вказати на ті позиції, які, на нашу думку, потребують додаткового уточнення і коментарів.

1) Наведений емпіричний матеріал є переконливим. Однак хотілося, щоб дисертантка навела додаткові приклади, де аматорський театр постає засобом духовного вдосконалення та елементом ідентифікації особистості у контексті своєї культуротворчої функції.

2) Що становить головну особливість моделі українського аматорського театру кінця ХХ – початку ХХІ століття у межах запропонованого концепту щодо феномену аматорського театру як модератора української ідентичності?

Однак запитання, зауваження і побажання мають дискусійний характер і не знижують значення виконаної С. О. Соболевською дисертаційної роботи. У цілому, треба погодитись з тим, що дисертація є дуже своєчасним культурологічним дослідженням, в якому представлені перспективні напрями вивчення сучасної української культури, а також зібраний та систематизований важливий дискурсивний та емпіричний матеріал. Висловлені зауваження та поставлені запитання не ставлять під сумнів вагомість і новизну отриманих наукових результатів.

Автореферат передає основні положення дисертації. Публікації за темою дисертації відповідають вимогам МОН України до кандидатських дисертації і кількісно, і за змістом.

Дисертація С. О. Соболевської на тему «Культуротворча функція українського аматорського театру (кінець ХХ – початок ХХІ століття)» відповідає державним кваліфікаційним вимогам пп. 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Кабінетом Міністрів України від 24

липня 2013 р. № 567 із змінами й доповненнями, паспорту спеціальності, профілю спеціалізованої вченої ради. Авторка даного дослідження С. О. Соболевська заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата культурології за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури.

Офіційний опонент –
доктор культурології, професор,
ректор Київської муніципальної академії
естрадного та циркового мистецтва

О. В. Яковлев

Пірна зав'язка
Фак. І каб. Вир. АТ: Мелу Оскар Н.З